

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

КУЛЬТУРА ТА КОМУНІКАЦІЯ

Робоча програма
для студентів спеціальності 061 "Журналістика"
спеціалізації "Медіа-комунікації"
другого (магістерського) рівня

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2017

УДК 808.5(07.034)+316.776(07.034)

К 90

Затверджено на засіданні кафедри управління соціальними комунікаціями.

Протокол № 3 від 18.10.2016 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач О. П. Просяник

Культура та комунікація : робоча програма для студентів К 90 спеціальності 061 "Журналістика" спеціалізації "Медіа-комунікації" другого (магістерського) рівня : [Електронне видання] / уклад. О. П. Просяник. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 49 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій, практичних занять, матеріали для закріплення знань (завдання для самостійної роботи, контрольні запитання), методичні рекомендації щодо оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів спеціальності 061 "Журналістика" спеціалізації "Медіа-комунікації" другого (магістерського) рівня всіх форм навчання.

УДК 808.5(07.034)+316.776(07.034)

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2017

Вступ

У нових просторово-часових координатах сучасного світу активний процес взаємодії культур у різних сферах діяльності людства охоплює не тільки культурні обміни і прямі контакти між державними структурами, соціальними групами, громадськими рухами, але і взаємодії між окремими індивідами. Зростає інтерес до спілкування з іншими народами і їх культурами: він формується не тільки у результаті безпосередніх соціальних контактів, а й у процесі сприйняття подій, явищ, опосередкованих повідомленнями засобів масової комунікації, а також через вплив культурних артефактів у діахронному або синхронному зрізах культур.

У сучасному світі жодна культура не існує ізольовано, між культурами існують відмінності, обумовлені особливостями етнічної культури, психологією народів, домінуючою системою цінностей, які в сукупності ускладнюють безпосереднє сприйняття культурних кодів іншої культури.

Оскільки комунікація є найважливішою частиною людського життя, вона становить також і частину культури. Тільки через комунікацію людина може співвідносити свою поведінку з діями інших людей, утворюючи разом з ними єдиний суспільний організм – соціум.

Навчальна дисципліна "Культура та комунікація" є базовою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітнього ступеня "магістр" спеціальності 061 "Журналістика".

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів : для денної форми – 5; для заочної форми – 6	Галузь знань 06 "Журналістика"	Базова	
Змістових модулів – 2	Спеціальність 061 "Журналістика"	Рік підготовки	
Загальна кількість годин : для денної форми – 150; для заочної форми – 180		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	1-й, 2-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студентів – 11		20 год	16 год
		Практичні	
		20 год	20 год
		Самостійна робота	
		110 год	144 год
	Вид контролю		
екзамен			
	Освітній ступінь: магістр	2 год	2 год

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 36 %;

для заочної форми навчання – 25 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є теоретичне осмислення специфіки взаємодії культури і комунікації в контексті формування вмінь її аналітичного застосування у практиці функціонування сучасних засобів масової комунікації.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:
розуміння природи та механізмів взаємовпливів культури і комунікації;

формування здатності до осмислення значення міжкультурного спілкування у сучасному світі, необхідності урахування та зняття культурних перешкод у соціальних комунікаціях;

визначення та засвоєння сучасних методів і прийомів аналізу мультимедіа з точки зору їх комунікаційної, художньо-творчої, морально-правової, економічної та інформаційної складових.

Об'єктом навчальної дисципліни є культура та комунікація у їх функціонально-прагматичній взаємодії.

Предметом навчальної дисципліни є сучасний зміст теоретичних парадигм культури і комунікації та їх взаємодія в сучасному медіа-просторі.

Вивчення цієї навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши більшість навчальних дисциплін гуманітарного та професійного циклів. Теоретико-методологічною основою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: "Філософія", "Масова комунікація і інформація" та низка інших дисциплін гуманітарного, природничого і науково-технічного циклів. У свою чергу, знання з цієї навчальної дисципліни забезпечують успішне виконання тренінгів, міждисциплінарних комплексних курсових робіт, магістерської дипломної роботи.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і опрацювання під час практичних занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

типологію та динаміку культури;

основні концептуальні парадигми культурології;

сучасну культурологічну думку України;

типи, види, форми, моделі, структурні компоненти міжкультурної комунікації;

культурологічні та психологічні аспекти теорії медіа-комунікації;

функції засобів масової комунікації (ЗМК) в контексті соціальної комунікації;

відмінності ЗМК від засобів масової інформації (ЗМІ);

методики впливу ЗМІ на соціальні групи й суспільство;

ВМІТИ:

осмислити явище культури;

провести компаративний аналіз культур;

застосовувати на практиці отримані знання в конкретних ситуаціях міжкультурної взаємодії;

застосовувати набуті знання з теорії комунікації у професійній діяльності;

вести науковий пошук щодо дослідження проблем міжкультурної комунікації.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

**Професійні компетентності, які отримують студенти
після вивчення навчальної дисципліни**

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
КК*1	Розуміння сутності парадигми культури, її місця в процесі соціальної комунікації, механізмів взаємовпливів культури і комунікації	Вивчення основних сучасних теоретичних підходів до осмислення феноменів культури
		Уміння розрізняти буденне та наукове розуміння культури
		Навички критичного оцінювання наукових джерел з питань культури
		Розвиток аналітичних здібностей, здатності обґрунтувати власну позицію з питань культури
КК 2	Розуміння змісту та базових понять і термінів теоретичної парадигми комунікації у їх сучасній інтерпретації	Вивчення особливостей комунікації в інформаційному просторі
		Уміння ідентифікувати основні поняття, що регулюють відношення, природу і механізми взаємовпливів культури і комунікації
		Оволодіння навичками застосування новітніх досягнень теорії комунікації до аналізу окремих засобів масової інформації
		Знання сутнісних елементів культурної парадигми у моделях комунікаційних процесів

*КК – культура та комунікація.

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Культура як специфічне явище, об'єкт і предмет дослідження

Тема 1. Поняття культури, його сучасні змісти

Культура як об'єкт гуманітарного знання. Поняття, зміст і функції культури: етимологія поняття; проблема наукового визначення культури. Структура культури. Сутнісні характеристики культури. Окреслення меж культури як системи. Мови та символи культури. Культурні коди (семіотика культури). Основні культурологічні школи і концепції культури.

Тема 2. Культура і цивілізація: взаємозв'язок понять і реалій

Полімодальна структура культури. Культура і культури. Історична динаміка співвідношення культури і цивілізації. Розгляд поняття "цивілізація" у співвідношенні з поняттям "культура", визначення типології та динаміки розвитку культур. Історична типологія культур та теорія локальних цивілізацій: роботи М. Я. Данилевського, О. Шпенглера, А. Тойнбі, П. Соркіна. Необхідність формування нового впливу культури на цивілізацію в умовах глобальних проблем сучасності. Конфлікти між культурами (цивілізаціями).

Тема 3. Культура і людина в сучасному світі

Світ природи і світ людини. Людина як суб'єкт культури. Культурна діяльність людини. Розгляд проблем взаємозв'язку культурного досвіду людини і становлення особистості. Поняття культурної картини світу. Культурні коди. Культурна (само)ідентичність (психосоціальна, екзистенційна та етнокультурна). Етнічна, національна та регіональна типологізації культури. Культурна ідентифікація та її способи. Інкультурація. Соціалізація.

Тема 4. Культура і суспільство

Співвідношення культури і суспільства. Розгляд історичних змін у культурі, витоків і передумов змін типів і форм культури. Диференціація підходів у трактуванні соціокультурного розвитку (лінійно-стадійний та плюрально-циклічний). Соціальне "буття" культури: субкультура, контркультура, мідл-культура, елітарна культура, масова культура. Тенденції культурної універсалізації. Основні риси сучасної світової культури.

Змістовий модуль 2

Комунікація в контексті культури

Тема 5. Поняття комунікації та основи теорії комунікації

Визначення комунікації, її онтологічних і гносеологічних аспектів. Спілкування як процес комунікації, інтеракції та перцепції. Методологія вивчення комунікації: біхевіоризм, символічний інтеракціонізм, структуралізм та ін. Концептуальні підходи до аналізу комунікацій: системно-кібернетичний, інформаційний, семіотичний, когнітивний, інтерпретаційний, дискурсивний, інтеракціоністський, "критичний" та ін.

Тема 6. Моделі комунікації і складові елементи комунікаційних процесів

Комунікаційний процес і його структура. Комунікативна ситуація. Основні моделі комунікації та її складові елементи (відправник, адресат, зворотній зв'язок, кодування, декодування та ін.). Характеристика лінійних, нелінійних, дифузних, циркулярних, міфологічних, лінгвістичних та інших моделей. Моделі комунікації Арістотеля, Г. Лассуелла, Шеннона – Вівера, Шрамма – Осгуда.

Тема 7. Соціальні аспекти комунікації

Зміст основних філософських, соціологічних, психологічних, семіотичних теорій соціальної комунікації. Типологія соціальної комунікації (Human Communication) за рівнями, формами, видами: внутрішньоособистісна, міжособистісна, публічна й масова; вербальна й невербальна; організаційна, подієва та інші. Комунікативний простір, комунікативна ситуація, комунікативна установка. Роль стереотипу в процесі комунікації. Особливості комунікації у різних сферах соціального життя та розвиток комунікаційної системи суспільства.

Тема 8. Міжкультурна комунікація

Актуальні проблеми міжкультурної (МКК), етнокультурної комунікації та проблеми етнічної ідентичності. Взаємозв'язок когнітивних і лінгвістичних аспектів МКК. Виокремлення основних міжкультурних перешкод у спілкуванні. Основні моделі МКК і стратегії акультурації як освоєння іншої культури.

Тема 9. Масова культура та масова комунікація

Маси як об'єкт і суб'єкт комунікації та їх роль у культурно-комунікативних процесах (теорії А. Моля, Т. Адорно, М. Хорхаймера, С. Московічі та Ю. Хабермаса). Комунікація як соціальна дія (М. Вебер). Комунікація як процес пізнання (Ю. Хабермас). Негентропія та ентропія соціальної інформації. Визначення парадигми масової комунікації; масова комунікація як система. Особливості та види масової комунікації. Функції масової комунікації (Г. Лассуелл, Д. Мак-Квейл). Соціальні завдання масової комунікації. Поняття та характерні риси масової інформації. Визначення парадигми культури масової комунікації. Особливості та види масової комунікації – журналістика, PR і реклама, політичні комунікації. Проблема "нового". Роль і місце масової комунікації у формуванні сучасної культури.

Тема 10. Засоби масової комунікації та Інтернет як середовище соціокультурної комунікації

ЗМК як "культурне знаряддя" (Л. С. Виготський) метакомунікації чи "розширення людини" (М. Маклюен)? Поняття медіа-комунікації. Мас-комунікаційний аспект теорії ЗМІ. Соціо-, техно- та семіоцентричні дослідження медіа-комунікації. Культурологічні та психологічні аспекти теорії медіа-комунікації. Характеристика особливостей комунікації в інформаційному просторі (інтегративність, інтерактивність та ін.). Відмінність засобів масової комунікації (ЗМК) від засобів масової інформації (ЗМІ). Визначення та функції ЗМК в контексті соціальної комунікації. Концепції ефектів впливу ЗМІ на соціальні групи й суспільство.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни

і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її змістових модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання змістових модулів. Змістовий модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					у тому числі					
		лекційні	практичні	проведення підсумкового контролю	самостійна робота		усього	лекційні	практичні	проведення підсумкового контролю	самостійна робота	
				виконання ІЗ	підготовка до занять				проведення підсумкового контролю	виконання ІЗ	підготовка до занять	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Культура як специфічне явище, об'єкт і предмет дослідження												
<i>Тема 1. Поняття культури, його сучасні змісти</i>	13	2	2	–	–	9	22	2	2	–	–	18
<i>Тема 2. Культура і цивілізація: взаємозв'язок понять і реалій</i>	13	2	2	–	–	9	22	2	2	–	–	18
<i>Тема 3. Культура і людина в сучасному світі</i>	13	2	2	–	–	9	22	1	2	–	–	19

Закінчення табл. 4.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Тема 4. Культура і суспільство</i>	15	2	2	–	–	11	22	1	2	–	–	19
Разом за змістовим модулем 1	54	8	8	–	–	38	88	6	8	–	–	74
Змістовий модуль 2. Комунікація в контексті культури												
<i>Тема 5. Поняття комунікації та основи теорії комунікації</i>	14	2	2	–	–	10	15	2	2	–	–	11
<i>Тема 6. Моделі комунікації і складові елементи комунікаційних процесів</i>	14	2	2	–	–	10	15	2	2	–	–	11
<i>Тема 7. Соціальні аспекти комунікації</i>	14	2	2	–	–	10	15	1	2	–	–	12
<i>Тема 8. Міжкультурна комунікація</i>	14	2	2	–	–	10	15	1	2	–	–	12
<i>Тема 9. Масова культура та масова комунікація</i>	14	2	2	–	–	10	16	2	2	–	–	12
<i>Тема 10. Засоби масової комунікації та Інтернет як середовище соціокультурної комунікації</i>	16	2	2	–	–	12	16	2	2	–	–	12
Разом за змістовим модулем 2	86	12	12	–	–	62	92	10	12	–	–	70
<i>Підготовка до екзамену</i>	10	–	–	–	–	10	–	–	–	–	–	–
<i>Передекзаменаційні консультації</i>	–	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–
<i>Екзамен</i>	–	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–
Усього годин з навчальної дисципліни	150	20	20	–	–	110	180	16	20	–	–	144

5. Теми та плани практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального чи групового виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому теоретичному та методичному матеріалі – наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно містить проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 5.1).

Таблиця 5.1

Плани практичних занять

Назва теми	Теми та завдання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Культура як специфічне явище, об'єкт і предмет дослідження			
<i>Тема 1. Поняття культури, його сучасні змісти</i>	<i>Тема практичного заняття "Мови та символи культури"</i> <i>Завдання 1.</i> Визначити поняття, зміст і функції культури. Семіотика і герменевтика. <i>Завдання 2.</i> Порівняти основні культурологічні школи і концепції культури	2	Основна: [4; 6; 8; 9; 14]. Додаткова: [35 – 38; 48]
<i>Тема 2. Культура і цивілізація: взаємозв'язок понять і реалій</i>	<i>Тема практичного заняття "Історична типологія культур і теорія локальних цивілізацій"</i> <i>Завдання 1.</i> Розглянути співвідношення цивілізація/культура, тенденції розвитку сучасної цивілізації. <i>Завдання 2.</i> Обговорити наслідки міжкультурних конфліктів та їх усунення	2	Основна: [4; 6; 8; 9; 14]. Додаткова: [22; 23; 49; 51 – 53; 58; 63]

1	2	3	4
Тема 3. Культура і людина в сучасному світі	<p><i>Тема практичного заняття "Культура як змістовий світ людини"</i></p> <p><i>Завдання 1.</i> Розглянути основні форми духовної культури, типологізацію культур (етнічна, національна, регіональна).</p> <p><i>Завдання 2.</i> Проаналізувати феномен людини як творця і творіння культури</p>	2	<p>Основна: [4; 6; 8; 9; 14].</p> <p>Додаткова: [15; 45; 55]</p>
Тема 4. Культура і суспільство	<p><i>Тема практичного заняття "Форми та механізми залучення до культури"</i></p> <p><i>Завдання 1.</i> Визначити форми соціального буття культури: субкультура, контркультура, міллькультура, елітарна культура, масова культура.</p> <p><i>Завдання 2.</i> Зробити презентацію "Роль культури у формуванні соціальної структури"</p>	2	<p>Основна: [4; 6; 8; 9; 14].</p> <p>Додаткова: [45]</p>
Змістовий модуль 2. Комунікація в контексті культури			
Тема 5. Поняття комунікації та основи теорії комунікації	<p><i>Тема практичного заняття "Розвиток теорій інформації та комунікації"</i></p> <p><i>Завдання 1.</i> Визначити інформацію як основний елемент комунікативної системи, як передачу когнітивної, волютивної та експресивної інформації.</p> <p><i>Завдання 2.</i> Проаналізувати ЗМІ як головну комунікативну мережу</p>	2	<p>Основна: [1; 2; 13].</p> <p>Додаткова: [39; 40]</p>
Тема 6. Моделі комунікації і складові елементи комунікаційних процесів	<p><i>Тема практичного заняття "Моделі та структурні компоненти комунікації"</i></p> <p><i>Завдання 1.</i> Розглянути класичну парадигму комунікації, її структурні компоненти.</p> <p><i>Завдання 2.</i> Порівняти лінійні, циркулярні, гомогенні, двох- та багатоступеневі моделі</p>	2	<p>Основна: [10 – 12].</p> <p>Додаткова: [54; 69]</p>
Тема 7. Соціальні аспекти комунікації	<p><i>Тема практичного заняття "Комунікативна особистість та зміст комунікації"</i></p> <p><i>Завдання 1.</i> Проаналізувати поняття і типи комунікативної особистості. "Мовна особистість".</p> <p><i>Завдання 2.</i> Порівняти комунікативний, інтерактивний і перцептивний аспекти спілкування</p>	2	<p>Основна: [1; 2; 13].</p> <p>Додаткова: [31; 47]</p>

1	2	3	4
Тема 8. Міжкультурна комунікація	Тема практичного заняття "Міжкультурна комунікація і діалог культур" Завдання 1. Визначити основні моделі МКК. Інкультурація і соціалізація. Завдання 2. Зробити презентацію "Стратегії акультурації як освоєння чужої культури"	2	Основна: [3; 6]. Додаткова: [46; 47]
Тема 9. Масова культура та масова комунікація	Тема практичного заняття "Філософія та практика масової комунікації" Завдання 1. Проаналізувати маси та їх роль у культурно-комунікативних процесах, порівняти теорії А. Моля, Т. Адорно, М. Хорхаймера, С. Московічі та Ю. Хабермаса. Завдання 2. Обговорити проблему "нового"	2	Основна: [5; 7]. Додаткова: [25; 26; 41; 42; 43; 60; 66]
Тема 10. Засоби масової комунікації та Інтернет як середовище соціокультурної комунікації	Тема практичного заняття "Культура як фактор сучасної медіа-комунікації" Завдання 1. Визначити Інтернет як фактор соціокультурної трансформації. Завдання 2. Обрати і обґрунтувати свою позицію щодо ЗМК як "культурне знаряддя" метакомунікації (Л. С. Виготський) чи "розширення людини" (М. Маклюен)	2	Основна: [5; 10]. Додаткова: [17; 19; 22; 27, 28; 42; 66 – 68; 71]
Разом за навчальною дисципліною		20	

5.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 2 Комунікація в контексті культури

Тема 9. Масова культура та масова комунікація

Мета заняття: поглиблення та розширення теоретичного осмислення специфіки взаємодії масової культури і масової комунікації та видокремлення особливостей культурного контенту сучасних засобів масової комунікації.

Основні теоретичні відомості: масовий вплив як комунікаційний процес. Поняття масової комунікації. Структурні елементи системи масової комунікації. Функції масової комунікації. Диференціація ЗМК і ЗМІ. Види масової комунікації та їх особливості. Технології масовокомунікаційного впливу.

Питання до обговорення:

1. Маса як об'єкт і суб'єкт комунікації, їх роль у культурно-комунікативних процесах (теорії А. Моля, Т. Адорно, М. Хорхаймера, С. Московічі та Ю. Хабермаса). Комунікація як соціальна дія (М. Вебер).

2. Проблема генерування "нового". Негентропія та ентропія соціальної інформації.

3. Ціннісно-змістовий вектор культури в сучасному медіа-середовищі.

Очікуваний результат виконання завдання: поглиблення теоретичного освоєння підвалин філософії сучасних медіа. Дискусія щодо культурного контенту віртуального простору (реклама, Інтернет тощо).

6. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 73 % (110 годин) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (150 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС містить: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами навчальної дисципліни; підготовку

до практичних, лабораторних занять; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; виконання творчого проекту та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; підготовку до форм поточного контролю; систематизацію вивченого матеріалу.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною літературою, активна творча робота (відгук на текст, нарис, есе, презентації). Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань та набуття практичних навичок з навчальної дисципліни, наведено в табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Культура як специфічне явище, об'єкт і предмет дослідження				
<i>Тема 1.</i> Поняття культури, його сучасні змісти	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять, огляд теоретичного матеріалу з теми практичного заняття "Мови та символи культури"	9	Презентація результатів	Основна: [4; 6; 8; 9; 14]. Додаткова: [35 – 38; 48]
<i>Тема 2.</i> Культура і цивілізація: взаємозв'язок понять і реалій	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми "Історична типологія культур і теорія локальних цивілізацій"	9	Експрес-опитування на лекції. Робота на ПЗ	Основна: [4; 6; 8; 9; 14]. Додаткова: [22; 23; 49; 51 – 53; 58; 63]
<i>Тема 3.</i> Культура і людина в сучасному світі	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми "Культура як змістовий світ людини"	9	Анотування основних джерел з теми	Основна: [4; 6; 8; 9; 14]. Додаткова: [15; 45; 55]

1	2	3	4	5
Тема 4. Культура і суспільство	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми "Форми та механізми залучення до культури"	11	Складання термінологічного словника культури. Відгук на текст	Основна: [4; 6; 8; 9; 14]. Додаткова: [45]
Усього за змістовим модулем 1		38		
Змістовий модуль 2. Комунікація в контексті культури				
Тема 5. Поняття комунікації та основи теорії комунікації	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми "Розвиток теорій інформації та комунікації"	10	Письмова контрольна робота	Основна: [1; 2; 13]. Додаткова: [39; 40]
Тема 6. Моделі комунікації і складові елементи комунікаційних процесів	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми "Моделі та структурні компоненти комунікації"	10	Експрес-опитування на лекції. Есе	Основна: [10 – 12]. Додаткова: [54; 69]
Тема 7. Соціальні аспекти комунікації	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми "Комунікативна особистість та зміст комунікації"	10	Експрес-опитування на лекції. Нарис	Основна: [1; 2; 13]. Додаткова: [31; 47]
Тема 8. Міжкультурна комунікація	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми "Міжкультурна комунікація і діалог культур"	10	Експрес-опитування на лекції	Основна: [3; 6]. Додаткова: [46; 47]
Тема 9. Масова культура та масова комунікація	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми "Філософія масової комунікації. Роль і місце масової комунікації у формуванні сучасної культури"	10	Експрес-опитування на лекції. Презентація	Основна: [5; 7]. Додаткова: [25; 26; 41; 42; 43; 60; 66]

1	2	3	4	5
Тема 10. Засоби масової комунікації та Інтернет як середовище соціокультурної комунікації	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми "Культура як фактор сучасної медіа-комунікації"	12	Експрес-опитування на лекції	Основна: [5; 10]. Додаткова: [17; 19; 22; 27, 28; 42; 66 – 68; 71]
Усього за змістовим модулем 2		62		
Підготовка до екзамену		10		
Екзамен та консультація				
Усього годин за дисципліною		110		

6.1. Контрольні запитання для самодіагностики

Змістовий модуль 1

Культура як специфічне явище, об'єкт і предмет дослідження

Тема 1. Поняття культури, його сучасні змісти

1. У чому полягає специфіка культури?
2. Поясніть роль та місце філософії культури в культурологічних дослідженнях.
3. Розкрийте зміст основних методів культурологічних досліджень.
4. Надайте загальну характеристику та вкажіть особливості еволюціоністських та функціональних концепцій культури.
5. У чому полягає відмінність постструктуралістських та структуралістських підходів щодо дослідження культури?
6. Поясніть особливості формування української культурологічної думки.
7. Який вплив антропологічної культури на комунікацію?

Тема 2. Культура і цивілізація: взаємозв'язок понять і реалій

1. Поняття культури. Основні концепції культури.
2. Людина як творець та творіння культури.

3. Поняття цивілізації та її основні концепції.
4. Сучасна світова цивілізація, її характерні особливості, протиріччя.
5. Як співвідносяться культура і цивілізація за О. Шпенглером?
6. Глобальність як сутнісна ознака сучасної цивілізації.
7. У чому основний ідеал цивілізованої культури?
8. Дайте характеристику основних особливостей сучасної цивілізації.

Тема 3. Культура і людина в сучасному світі

1. Охарактеризуйте риси людини як суб'єкта культури.
2. Визначте взаємозв'язок культурного досвіду людини і становлення особистості.
3. Що ви розумієте під культурними кодами?
4. Поняття культурної картини світу.
5. Які типологізації культури ви знаєте?
6. Що таке "культурна ідентифікація"?
7. Основний зміст інкультурації.
8. Чим відрізняється інкультурація від соціалізації?

Тема 4. Культура і суспільство

1. Що варто розуміти під суспільством у вузькому і широкому розумінні слова?
2. Визначте характерні риси субкультури, контркультури, мідл-культури, елітарної та масової культури.
3. Назвіть основні ознаки сучасної світової культури.
4. Які відносини можна вважати суспільними?
5. Назвіть основні сфери життя суспільства і місце культури в ній.
6. Розкрийте значеннєві відмінності поняття "культура".
7. Що дослідники відносять до культурних універсалій?
8. Які науки вивчають суспільство?

Змістовий модуль 2

Комунікація в контексті культури

Тема 5. Поняття комунікації та основи теорії комунікації

1. До скількох парадигм можна звести всі чинні підходи до розуміння комунікації?

2. Який основний засіб комунікації?
3. Що означає слово "комунікація" у перекладі з латини?
4. Як називається сприйняття та використання часу в комунікації?
5. Охарактеризуйте концептуальні підходи до аналізу комунікацій.
6. У чому полягає різниця у процесах комунікації, інтеракції та перцепції?

Тема 6. Моделі комунікації і складові елементи комунікаційних процесів

1. Скільки факторів комунікації містить модель Р. Якобсона?
2. Скільки існує кодів невербальної комунікації?
3. У чому полягає процес комунікації?
4. Яку природну форму мовного спілкування вважають первинною?
5. Яка основна причина вступу в комунікацію?
6. Які моделі комунікації ви знаєте?
7. Дайте характеристику поняття "комунікативна ситуація".

Тема 7. Соціальні аспекти комунікації

1. Що зумовило спілкування людей?
2. Які теорії соціальної комунікації існують?
3. Типологія соціальної комунікації за рівнями, формами, видами.
4. Що таке "комунікативна установка"?
5. Визначте роль стереотипу в процесі комунікації.
6. Які особливості комунікації у різних сферах соціального життя?

Тема 8. Міжкультурна комунікація

1. Які сучасні проблеми міжкультурної комунікації (МКК) ви можете визначити?
2. Дайте характеристику когнітивних і лінгвістичних аспектів МКК.
3. Які основні міжкультурні перешкоди існують у процесі комунікації?
4. Основні моделі МКК.
5. Стратегії акультурації як освоєння іншої культури.
6. Запропонуйте шляхи усунення перешкод у процесі комунікації.

Тема 9. Масова культура та масова комунікація

1. Назвіть основні риси теорій А. Моля, Т. Адорно, М. Хорхаймера, С. Московічі та Ю. Хабермаса.

2. Чим відрізняються теорії визначення комунікації як соціальної дії від теорії комунікації як процесу пізнання?
3. Дайте визначення масової комунікації як системи.
4. Які функції масової комунікації за Г. Лассуеллом та Д. Мак-Квейлом?
5. Назвіть види масової комунікації.
6. Як ви розумієте проблему "нового"?
7. Яку роль відіграє масова комунікація у процесі формування сучасної культури?

Тема 10. Засоби масової комунікації та Інтернет як середовище соціокультурної комунікації каналом

1. Як розуміли засоби масової комунікації (ЗМК) Л. С. Виготський і М. Маклюен?
2. Дайте характеристику поняття медіа-комунікації.
3. Назвіть культурологічні та психологічні аспекти теорії медіа-комунікації.
4. Особливості комунікації в інформаційному просторі.
5. Чим відрізняються ЗМК від ЗМІ?
6. Які функції ЗМІ в контексті соціальної комунікації?
7. Які концепції ефектів впливу ЗМІ на суспільство ви знаєте?

7. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

- а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:
консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);
- б) за засвоєнням практичного матеріалу:
консультації індивідуальні та групові;
- в) для комплексного оцінювання засвоєння програмного матеріалу:
індивідуальне здавання виконаних робіт.

8. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так й інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, метод мозкової атаки, кейс-стаді, презентації, імітаційний тренінг (табл. 8.1).

Таблиця 8.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
<i>Тема 1.</i> Поняття культури, його сучасні змісти	Лекція проблемного характеру з питання "Культура у сучасному суспільстві". Робота в малих групах над вирішенням проблемних питань з теорії культури
<i>Тема 2.</i> Культура і цивілізація: взаємозв'язок понять і реалій	Міні-лекція з питання "Культура і цивілізація – чи є різниця?". Робота в малих групах над пошуком фактів і прикладів, що доводять різницю між культурою і цивілізацією або ж їхню тотожність
<i>Тема 3.</i> Культура і людина в сучасному світі	Робота в малих групах над визначенням проблеми сучасної культурної картини світу. Пошук вирішення питання культурної самоідентифікації
<i>Тема 4.</i> Культура і суспільство	Міні-лекція з питання визначення суті культурних універсалій
<i>Тема 5.</i> Поняття комунікації та основи теорії комунікації	Робота в малих групах з метою визначення основ теорії комунікації
<i>Тема 6.</i> Моделі комунікації і складові елементи комунікаційних процесів	Міні-лекція з питання "Вибір моделі комунікативної стратегії залежно від цілей комунікації"
<i>Тема 7.</i> Соціальні аспекти комунікації	Кейс-стаді – оцінювання особливостей комунікації в різних сферах соціального життя (на прикладі різних типів дискурсу)
<i>Тема 8.</i> Міжкультурна комунікація	Імітаційний тренінг з навичок міжкультурної комунікації. Презентація результатів проведених ділових переговорів та надання рекомендацій

1	2
Тема 9. Масова культура та масова комунікація	Семінар-дискусія "Роль масової комунікації у процесі формування сучасної культури"
Тема 10. Засоби масової комунікації та Інтернет як середовище соціокультурної комунікації	Семінар-дискусія "Соціокультурна комунікація сьогодні". Презентація індивідуального творчого проекту за курсом

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Вони проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх студентів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається

по черзі кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Кейс-стаді – метод творчого навчання студентів, що надає можливості набувати практичних умінь підготовки до професійної діяльності. З методичної точки зору кейс-стаді – це спеціально підготовлений навчальний матеріал, що містить структурований опис ситуацій, що запозичені з реальної практики. Як інтерактивний, кейс-стаді може застосовуватися у процесі закріплення знань та вмінь, що були отримані на попередніх заняттях, розвитку навичок аналізу та критичного мислення, зв'язку теорії та практики.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного студента, так і колективними, тобто виступи двох та більше студентів.

Імітаційний тренінг припускає відпрацьовування певних спеціалізованих навичок та умінь роботи з різними технічними засобами й пристроями.

Імітація сприяє поглибленню та вдосконаленню знань, підготовці до індивідуальної та колективної професійної діяльності, активізує творчі зусилля, розвиває самостійність у розв'язанні проблемних і виробничих ситуацій, формує позитивні риси динамічного майбутнього спеціаліста (організаційні, професійні вміння та навички, вміння керувати та спілкуватися); забезпечує високий рівень засвоєння знань.

Приклади використання методик активізації процесу навчання наведено в табл. 8.2.

Використання методик активізації процесу навчання

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методика активізації процесу навчання
<i>Тема 1.</i> Поняття культури, його сучасні змісти	<i>Завдання 2.</i> Порівняти основні культурологічні школи і концепції культури	Робота в малих групах над вирішенням проблемних питань з теорії культури
<i>Тема 2.</i> Культура і цивілізація: взаємозв'язок понять і реалій	<i>Завдання 2.</i> Обговорити наслідки міжкультурних конфліктів та їх усунення	Робота в малих групах над пошуком фактів і прикладів, що доводять різницю між культурою і цивілізацією або ж їхню тотожність
<i>Тема 7.</i> Соціальні аспекти комунікації	<i>Завдання 2.</i> Порівняти комунікативний, інтерактивний і перцептивний аспекти спілкування	Кейс-стаді – оцінювання особливостей комунікації у різних сферах соціального життя (на прикладі різних типів дискурсу)
<i>Тема 9.</i> Масова культура та масова комунікація	<i>Завдання 1.</i> Проаналізувати роль мас у культурно-комунікативних процесах, порівняти теорії видатних вчених	Семінар-дискусія "Роль масової комунікації у процесі формування сучасної культури"

9. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні, лабораторні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи містять:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту зарахувати дисципліну, – 60 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегроване оцінювання результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі екзамену в першому семестрі вивчення навчальної дисципліни, відповідно до графіка навчального процесу.

Поточний контроль з цієї навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

активна робота на лекційних заняттях;

активна участь у виконанні практичних завдань;

активна участь у дискусії, презентації матеріалу, виконанні робіт на практичних заняттях;

підготовка індивідуального творчого проекту;

експрес-опитування.

Модульний контроль з цієї навчальної дисципліни проводиться у формі колоквиуму. **Колоквиум** – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача. Колоквиум здається у вигляді індивідуального творчого проекту.

Підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену наприкінці семестру вивчення дисципліни. **Семестрові екзамени** – форма оцінювання підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань, умінь та навичок студента під час практичних та лабораторних занять проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду виробничих ситуацій, розв'язання завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. Під час оцінювання індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здавання виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Письмовий колоквиум проводиться 1 раз за семестр та містить виконання індивідуального творчого проекту, що поєднує як теоретичну, так і практичну складові.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та оброблення, самореалізація на практичних та лабораторних заняттях.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни у першому семестрі здійснюється на підставі проведення екзамену.

Екзаменаційний білет охоплює програму навчальної дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей (див. табл. 2.1).

Завданням екзамену є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу екзамен оцінює рівень засвоєння студентом компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами. Кожен екзаменаційний білет складається із трьох завдань, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Екзаменаційний білет містить три завдання, два з яких потребують до їх виконання знання теоретичного матеріалу, а також аналізу практичного досвіду їх застосування. Третє завдання – написання есе, що має

на меті розкриття творчого потенціалу студента. Усі відповіді на завдання оцінюються відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю, тобто не склав змістовий модуль, має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету відповідно до встановленого терміну.

Студент **не може бути допущений** до складання екзамену, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі не досягла 35 балів. Після екзаменаційної сесії декан факультету видає розпорядження про ліквідацію академічної заборгованості. У встановлений термін студент добирає залікові бали.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної *"Відомості обліку успішності"*.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: *"60 і більше балів – зараховано"*, *"59 і менше балів – не зараховано"* та заноситься у залікову *"Відомість обліку успішності"* навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково складає екзамен після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання екзамену, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства:

"зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Зразок екзаменаційного білета

Форма № Н-5.05

Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця
Освітній ступінь "магістр"
Спеціальність 061 "Журналістика". Семестр I
Навчальна дисципліна *"Культура та комунікація"*

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1. Світ як взаємодія культур (порівняльний аналіз культурологічних теорій М. Я. Данилевського, О. Шпенглера, А. Тойнбі та С. Хантінгтона).

Завдання 2. Моделі комунікації і складові елементи комунікаційного процесу.

Завдання 3. Есе на тему "Соціокультурні фактори професійної успішності людини у сучасному суспільстві".

Затверджено на засіданні
кафедри управління соціальними комунікаціями ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Протокол №   від   р.

Завідувач кафедри _____

Екзаменатор _____

Критерії оцінювання знань з навчальної дисципліни "Культура та комунікація" наведено в табл. 9.1.

Таблиця 9.1

Критерії оцінювання знань з дисципліни "Культура та комунікація"

Номер запитання	Кількість балів	Елементи оцінювання
1	2	3
1 (змістовне запитання)	10 балів	10 – 8 балів – студент вміє грамотно визначати основні поняття, розуміє їх сутність та специфіку в практиці функціонування сучасних засобів масової комунікації, що дозволило йому правильно і повністю розкрити запитання, помилки відсутні
		7 – 4 бали – студент вміє грамотно визначати основні поняття, розуміє їх сутність та специфіку в практиці функціонування сучасних засобів масової комунікації, що дозволило йому правильно розкрити запитання, але студент припустився двох-трьох неточностей
		3 – 1 бал – студент вміє використовувати основні поняття з дисципліни, що дозволило частково розкрити запитання, але студент припустився чотирьох і більше помилок
2 (змістовне запитання)	10 балів	10 – 8 балів – студент вміє грамотно визначати основні поняття, розуміє їх сутність та специфіку в практиці функціонування сучасних засобів масової комунікації, що дозволило йому правильно і повністю розкрити запитання, помилки відсутні або несуттєві
		7 – 4 бали – студент вміє грамотно визначати основні поняття, розуміє їх сутність та специфіку в практиці функціонування сучасних засобів масової комунікації, що дозволило йому правильно розкрити запитання, але припустився неточностей, двох-трьох помилок та не зробив достатньо аргументованих висновків
		3 – 1 бал – студент вміє грамотно визначати основні поняття, розуміє їх сутність та специфіку в практиці функціонування сучасних засобів масової комунікації, що дозволило йому правильно розкрити запитання, але присутні чотири і більше помилки

1	2	3
3 (творче запитання)	20 балів	20 – 16 балів – студент здатен визначати поняття чітко і зрозуміло відповідно до заданої теми, грамотно використовувати прийоми порівняння і узагальнення для аналізу взаємозв'язку понять і явищ, обґрунтовано інтерпретувати текстову інформацію, давати особисту оцінку проблеми; уміє зрозуміло висловлюватися, логічно доводити свою думку; тези, що висувуються, супроводжує грамотною аргументацією; уміє наводити різні точки зору та оцінювати їх; загальна форма викладу матеріалу та його інтерпретація відповідають жанру; помилки відсутні або несуттєві
		15 – 11 балів – студент здатен визначати поняття чітко і зрозуміло відповідно до заданої теми, грамотно використовувати прийоми порівняння і узагальнення для аналізу взаємозв'язку понять і явищ, обґрунтовано інтерпретувати текстову інформацію, давати особисту оцінку проблеми; уміє зрозуміло висловлюватися, логічно доводити свою думку; тези, що висувуються, супроводжує аргументацією; загальна форма викладу матеріалу та його інтерпретація відповідають жанру; втім присутні одна-дві помилки
		10 – 6 балів – студент здатен визначати поняття відповідно до заданої теми, використовувати прийоми порівняння і узагальнення для аналізу взаємозв'язку понять і явищ, обґрунтовано інтерпретувати текстову інформацію, давати особисту оцінку проблеми; уміє зрозуміло висловлюватися, логічно доводити свою думку; загальна форма викладу матеріалу та його інтерпретація відповідають жанру, однак присутні три-чотири помилки
		5 – 1 бал – студент здатен визначати поняття відповідно до заданої теми, використовувати прийоми порівняння і узагальнення для аналізу взаємозв'язку понять і явищ, давати особисту оцінку проблеми; уміє зрозуміло висловлюватися, логічно доводити свою думку; загальна форма викладу матеріалу та його інтерпретація відповідають жанру, але під час узагальнення припустився неточностей, не зробив достатньо аргументованих висновків; кількість помилок – п'ять і більше

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 10.1.

Таблиця 10.1

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Форми навчання	Рівень сформованості компетентностей				
				Форми контролю	Максимальний бал			
1	2	3	4	5	6			
Змістовий модуль 1. Культура як специфічне явище, об'єкт і предмет дослідження					60,00			
<p>Розуміння сутності парадигми культури, її місця в процесі соціальної комунікації, механізмів взаємовпливів культури і комунікації (КК1)</p> <p>Розуміння процесу формування впливу культури на цивілізацію в умовах глобальних проблем сучасності</p>	1	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Поняття культури, його сучасні змісти	Аудиторна групова робота	1	
			СРС		Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до практичного заняття	Перевірка домашніх завдань	–
		Ауд.		2	Лекція	Тема 2. Культура і цивілізація: взаємозв'язок понять і реалій	Аудиторна групова робота	1
			2	Практичне заняття	Робота в малих групах над вирішенням проблемних питань з теорії культури	Активна робота на парі	3	
	2	СРС	9		Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до практичного заняття	Перевірка домашніх завдань	–

1		2	3	4		5	6
Навички критичного оцінювання наукових джерел з питань культури	3	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Культура і людина в сучасному світі	Аудиторна групова робота	1
			2	Практичне заняття	Робота в малих групах над пошуком фактів і прикладів, що доводять різницю між культурою і цивілізацією або ж їхню тотожність	Активна участь у виконанні практичних завдань	3
		СРС	9	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	–
Розуміння змісту і базових понять і термінів теоретичної парадигми комунікації у їх сучасній інтерпретації	4	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Культура і суспільство	Аудиторна групова робота	1
			2	Практичне заняття	Робота в малих групах над визначенням проблеми сучасної культурної картини світу. Пошук вирішення питання культурної самоідентифікації	Активна робота на парі	3
		СРС	9	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка творчого завдання	Захист творчого завдання (відгук на текст)	3
Розвиток аналітичних здібностей, здатності обґрунтувати власну позицію з питань культури	4	СРС	9	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка творчого завдання	Перевірка домашніх завдань	–
			9	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка творчого завдання	Перевірка домашніх завдань	–

1	2	3	4	5	6			
Змістовий модуль 2. Комунікація в контексті культури								
Вивчення особливостей комунікації в інформаційному просторі	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Поняття комунікації та основи теорії комунікації	Аудиторна групова робота	1	
			2	Прак- тичне заняття	Робота в малих групах з метою визначення основ теорії комунікації	Активна робота на парі	3	
					Творче завдання – есе	Захист творчого завдання (есе)	5	
		СРС	11	Підго- товка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	–	
		6	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Моделі комунікації і складові елементи комунікаційних процесів	Аудиторна групова робота	1
	2			Прак- тичне заняття	Робота в малих групах	Активна робота на парі	3	
	СРС		10	Підго- товка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка творчого проекту	Перевірка домашніх завдань	–	
	7		Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Соціальні аспекти комунікації	Аудиторна групова робота	1
				2	Прак- тичне заняття	Активна робота на парі	Активна робота на парі	3
	Творче завдання – есе	Захист творчого завдання (нарис)	6					

1	2	3	4		5	6	
Оволодіння навичками застосування новітніх досягнень теорії комунікації до аналізу окремих засобів масової інформації	8	СРС	10	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка творчого проекту	Перевірка домашніх завдань	–
			2	Лекція	Тема 8. Міжкультурна комунікація	Аудиторна групова робота	1
		2	Практичне заняття	Активна робота на парі	Активна робота на парі	3	
		10	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	–	
	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Масова культура та масова комунікація	Аудиторна групова робота	1
			2	Практичне заняття	Робота в малих групах	Активна робота на парі	3
		Творче завдання – презентація			Захист творчого завдання	6	
		СРС	10	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	–
	10	Ауд.	2	Лекція	Тема 10. Засоби масової комунікації та Інтернет як середовище соціокультурної комунікації	Аудиторна групова робота	1
			2	Практичне заняття	Робота в малих групах	Активна робота на парі	3
		СРС	10	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	–
	Знання сутнісних елементів культурної парадигми у моделях комунікаційних процесів						

1		2	3		4				5	6
			Ауд.	2	Практичне заняття	Робота в малих групах			Активна робота на парі	3
			СРС	12	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою			Перевірка домашніх завдань	–
СЕСІЯ			Ауд.	2	Передекзаменаційна консультація	Вирішення практичних завдань на різні теми, що входять до підсумкового контролю			Підсумковий контроль	40
				2	Екзамен	Виконання завдань екзаменаційного білета				
			СРС	10	Підготовка до екзамену	Повторення матеріалів змістових модулів				
Усього годин за модулем				150	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни				100	

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 10.2

Таблиця 10.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
1	4	4	7	9	4	10	4	10	7		

Примітка. T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 10.3.

Таблиця 10.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекційні заняття	Практичні заняття	Творчий проєкт	Екзамен	Усього
Змістовий модуль 1. Культура як специфічне явище, об'єкт і предмет дослідження	Тема 1	1 тиждень	1	–	–	–	1
	Тема 2	2 тиждень	1	3	–	–	4
	Тема 3	3 тиждень	1	3	–	–	4
	Тема 4	4 тиждень	1	3	3	–	7
Усього за змістовим модулем 1			4	9	3	–	16
Змістовий модуль 2. Комунікація в контексті культури	Тема 5	5 тиждень	1	3	5	–	9
	Тема 6	6 тиждень	1	3	–	–	4
	Тема 7	7 тиждень	1	3	6	–	10
	Тема 8	8 тиждень	1	3	–	–	4
	Тема 9	9 тиждень	1	3	6	–	10
	Тема 10	10 тиждень	1	3	–	–	4
11 тиждень		–	3	–	–	3	
Усього за змістовим модулем 2			6	21	17	40	60

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 10.4).

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

11. Рекомендована література**11.1. Основна**

1. Гавра Д. П. Основы теории коммуникации / Д. П. Гавра. – Санкт-Петербург : Питер, 2011. – 288 с.
2. Гнатюк О. Л. Основы теории коммуникации : учеб. пособ. / О. Л. Гнатюк. – Москва : КНОРУС, 2010. – 256 с.
3. Грушевицкая Т. Г. Основы межкультурной коммуникации : учебник для вузов / Т. Г. Грушевицкая, В. Д. Попков, А. П. Садохин. – Москва : Юнити-Дана, 2002. – 352 с.
4. Гуревич П. С. Культурология : учебник / П. С. Гуревич. – Москва : Проект, 2003. – 336 с.
5. Зражевська Н. І. Масова комунікація і культура : лекції / Н. І. Зражевська. – Черкаси : Брама-Україна, 2006. – 171 с.
6. Каган М. С. Философия культуры / М. С. Каган. – Санкт-Петербург : Петрополис, 1996. – 415 с.
7. Квіт С. Масові комунікації / С. Квіт. – Київ: ВД "Києво-Могилянська академія", 2008. – 106 с.
8. Культурология : учебник / под ред. Ю. Н. Солониной, М. С. Кагана. – Москва : Высшее образование, 2005. – 566 с.

9. Культурологія : підручник для студ. вищ. навч. закл. / за ред. А. Є. Конверського. – Харків : Фоліо, 2014. – 635 с.
10. Основы теории коммуникации : учебник / под ред. проф. М. А. Василика. – Москва : Гардарики, 2003. – 615 с.
11. Почепцов Г. Г. Теория коммуникации / Г. Г. Почепцов. – Киев : Ваклер ; Москва : Рефл-бук, 2011. – 656 с.
12. Різун В. В. Теорія масової комунікації / В. В. Різун. – Київ : ВЦ "Просвіта", 2008. – 260 с.
13. Шарков Ф. И. Коммуникология. Основы теории коммуникации / Ф. И. Шарков. – Москва : Дашков и К, 2013. – 488 с.
14. Энциклопедический словарь по культурологии / под общ. ред. проф. А. А. Радугина. – Москва : Центр, 1997. – 477 с.

11.2. Додаткова

15. Антология исследований культуры. В 2 т. Т. 1. Интерпретация культуры. – Санкт-Петербург : Университетская книга, 1997. – 728 с.
16. Бодрийяр Ж. Реквием по масс-медиа / Ж. Бодрийяр // Поэтика и политика : Альманах Российско-французского центра социологии и философии Института социологии РАН. – Москва : Институт экспериментальной социологии ; Санкт-Петербург : Алетейя, 1999. – С. 193–226.
17. Бодрийяр Ж. Система вещей / Ж. Бодрийяр. – Москва : Рудомино, 1995. – 174 с.
18. Вернер И. Все о мультимедиа / И. Вернер. – Киев : ВНУ, 1996. – 352 с.
19. Викторова Л. Г. Диалоговая концепция культуры М. М. Бахтина – В. С. Библера / Л. Г. Викторова // Парадигма. Журнал межкультурной коммуникации. – 1998. – № 1. – С. 14–22.
20. Гриценко О. М. Мас-медіа у відкритому інформаційному суспільстві й гуманістичні цінності : монографія / О. М. Гриценко. – Київ : ВПЦ "Київський університет", 2002. – 204 с.
21. Данилевский Н. Я. Россия и Европа / Н. Я. Данилевский ; отв. ред. О. А. Платонов. – Изд. 2-е. – Москва : Институт русской цивилизации, Благословение, 2011. – 816 с.
22. Дьяконов В. П. Популярная энциклопедия мультимедиа / В. П. Дьяконов. – Москва : АБФ, 1996. – 416 с.

23. Закович М. М. Культурологія: українська та зарубіжна культура / М. М. Закович. – Київ : Знання, 2007. – 567 с.
24. Захарчук Н. В. Проблема культури та міжкультурної комунікації у філософсько-соціологічному аспекті / Н. В. Захарчук // Вісник НТТУ "КПІ": Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2008. – № 3. – С. 174–177.
25. Зернецька В. Глобальний розвиток системи масової комунікації і міжнародних відносин / В. Зернецька. – Київ : Освіта, 1999. – 352 с.
26. Іванов В. Основні теорії масової комунікації і журналістики : навч. посіб. / В. Іванов ; за наук. ред. В. В. Різуна. – Київ: Центр Вільної Преси, 2010. – 258 с.
27. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культуры / М. Кастельс. – Москва : ГУВШЭ, 2000. – 630 с.
28. Кирмайер М. Мультимедиа / М. Кирмайер. – Санкт-Петербург : BHV, 1994. – 192 с.
29. Клакхон К. Зеркало для человека. Введение в антропологию / К. Клакхон. – Санкт-Петербург : Евразия, 1998. – 352 с.
30. Коновець О. Ф. Український ідеал / О. Ф. Коновець. – Київ : ВЦ "Просвіта", 2003. – 151 с.
31. Культура и коммуникация: глобальные и локальные измерения / под общ. ред. Ю. В. Петрова. – Томск : Изд-во НТЛ, 2004. – 400 с.
32. Лакан Ж. Инстанция буквы в бессознательном, или Судьба разума после Фрейда / Ж. Лакан // Московский психотерапевтический журнал. – 1996. – № 1. – С. 25–54.
33. Леви-Стросс К. Первобытное мышление / К. Леви-Стросс. – Москва : Республика, 1994. – 384 с.
34. Леви-Стросс К. Структурная антропология / К. Леви-Стросс. – Москва : Наука, 1983. – 536 с.
35. Лотман Ю. М. Внутри мыслящих миров. Человек – текст – семиосфера – история / Ю. М. Лотман. – Москва : Языки русской культуры, 1996. – 464 с.
36. Лотман Ю. М. Избранные статьи в трех томах. Т. 3 / Ю. М. Лотман. – Таллинн : Александра, 1993. – 480 с.
37. Лотман Ю. М. Культура и взрыв / Ю. М. Лотман. – Москва : Гнозис, 1992. – 272 с.
38. Лотман Ю. М. Семиосфера / Ю. М. Лотман. – Санкт-Петербург : Искусство-СПБ, 2010. – 704 с.

39. Луман Н. Невероятность коммуникации / Н. Луман ; пер. с нем. А. М. Ложеницина ; под ред. Н. А. Головина // Проблемы теоретической социологии. – Санкт-Петербург : Изд-во СПбГУ, 2000. – Вып 3. – 223 с.
40. Луман Н. Что такое коммуникация? / Н. Луман ; пер. с нем. Д. В. Озирченко // Социологический журнал. – 1995. – № 3. – С. 114–125.
41. Московичи С. Век толп. Исторический трактат по психологии масс / С. Московичи. – Москва : Академический проект, 2011. – 396 с.
42. Назаров М. М. Массовая коммуникация в современном мире: методология анализа и практика исследований / М. М. Назаров. – Москва : УРСС, 2002. – 239 с.
43. Різун В. Маси : тексти лекцій / В. Різун. – Київ : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2003. – 148 с.
44. Роджерс Э. Коммуникации в организациях / Э. Роджерс, Р. Агарвала-Роджерс ; пер. с англ. – Москва : Экономика, 1980. – 176 с.
45. Самосознание европейской культуры XX века: Мыслители и писатели Запада о месте культуры в современном обществе / сост. Р. И. Гальцева. – Москва : Изд-во полит. лит., 1991. – 366 с.
46. Ситарам К. Основы межкультурной коммуникации / К. Ситарам, Р. Когделл // Человек. – 1992. – № 2–5. – С. 60–68.
47. Соколов А. Введение в теорию социальной коммуникации / А. Соколов. – Санкт-Петербург : СПбГУП, 1996. – 320 с.
48. Соломоник А. Язык как знаковая система / А. Соломоник. – Москва : Наука, 1992. – 223 с.
49. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество / П. Сорокин. – Москва : Политиздат, 1992. – 543 с.
50. Сучасна зарубіжна соціальна філософія : хрестоматія / упоряд. В. Лях. – Київ : Либідь, 1996. – 384 с.
51. Тайлор Э. В. Первобытная культура / Э. В. Тайлор. – Москва : Изд-во полит. лит., 1989. – 573 с.
52. Тоффлер Э. Третья волна / Э. Тоффлер. – Москва : АСТ, 1995. – 784 с.
53. Тоффлер Э. Шок будущего / Э. Тоффлер. – Москва : ООО "Изд-во АСТ", 2003. – 557 с.
54. Уэбстер Ф. Теории информационного общества / Ф. Уэбстер. – Москва : Аспект Пресс, 2004. – 400 с.
55. Феномен человека : антология / сост., вст. ст. П. С. Гуревича. – Москва : Высш. шк., 1993. – 349 с.

56. Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук / М. Фуко. – Санкт-Петербург : А-сэд, 1994. – 405 с.
57. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие / Ю. Хабермас. – Санкт-Петербург : Наука, 2001. – 380 с.
58. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций? / С. Хантингтон // Полис. – 1994. – № 1. – С. 33–48.
59. Хоркхаймер М. Диалектика Просвещения. Философские фрагменты / М. Хоркхаймер, Т. Адорно. – Москва : Медиум ; Санкт-Петербург : Ювента, 1997. – 312 с.
60. Черных А. Социология массовых коммуникаций : учеб. пособ. / А. Черных. – Москва : ГУ ВШЭ, 2008. – 451 с.
61. Шарден де П. Т. Феномен человека / П. Т. де Шарден. – Москва : Наука, 1987. – 240 с.
62. Шендрик А. И. Культура в мире: драма бытия : избр. работы / А. И. Шендрик. – Москва : Изд-во Моск. гуманит. ун-та, 2007. – 704 с.
63. Шпенглер О. Закат Европы : в 2 т. / О. Шпенглер. – Москва : Мысль, 1998. – Т. 1. – 663 с. ; Т. 2. – 606 с.
64. Эко У. От Интернета к Гутенбергу: текст и гипертекст / У. Эко // Новое литературное обозрение. – 1998. – № 32. – С. 5–14.
65. Эриксон Э. Г. Идентичность: юность и кризис / Э. Г. Эриксон. – Москва : Издательская группа "Прогресс", 1996. – 344 с.
66. Habermas J. The Theory of Communicative Action / J. Habermas. – London : Heineman, 1984. – 562 p.
67. McLuhan M. Laws of media / M. McLuhan, E. McLuhan. – Toronto : McGraw-Hill Book Co, 1988. – 252 p.
68. McLuhan M. Understanding media / M. McLuhan. – Toronto : McGraw-Hill, 1964. – 359 p.
69. Toffler A. Previews premises: An interview with the author of "Future shoe" and "Third wave" / A. Toffler. – New York : W. Morrow, 1983. – 230 p.

11.3. Інформаційні ресурси

70. Електронна бібліотека "Культура України" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/node/1380>.
71. Купер И. Р. Гипертекст как способ коммуникации [Электронный ресурс] / И. Р. Купер // Социологический журнал. – 2000. – № 1. – С. 36–57 – Режим доступа : <http://www.nir.ru/socio/scipubl/sj/sjl-2-00kuper.html>.

72. Маклюэн М. Средство само есть содержание [Электронный ресурс] / М. Маклюэн. – Москва : Ин-т программных систем РАН, 1998. – Режим доступа : <http://dll.botik.ru/libr/cit/maclu.koi8.html>.

73. Український Центр культурних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uckd.org>.

74. Communication Studies [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.communicationstudies.com>.

Додатки

Додаток А

Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Культура та комунікація" за Національною рамкою кваліфікацій України

44

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Пререквізити	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Поняття культури, його сучасні змісти					
Вивчення основних сучасних теоретичних підходів до осмислення феноменів культури	Сутність поняття культури	Знання підходів до осмислення феноменів культури	Вміння зіставляти культурні феномени залежно від теоретичного підходу до їх осмислення	Вміння працювати у команді, презентувати результати	Відповідальність за визначені пріоритети у теоретичному осмисленні культурних явищ
Тема 2. Культура і цивілізація: взаємозв'язок понять і реалій					
Розуміння процесу формування впливу культури на цивілізацію в умовах глобальних проблем сучасності	Характеристики буденного і наукового розуміння культури та цивілізації	Знання поняття "цивілізація" у співвідношенні з поняттям "культура"	Вміння розрізнати поняття "культура" і "цивілізація"	Презентувати факти і приклади різниці між культурою і цивілізацією	Відповідальність за коректність поданої інформації

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Культура і людина в сучасному світі					
Навички критичного оцінювання наукових джерел з питань культури	Особливості взаємовпливу культури і людини	Знання про культурну картину світу людини	Вміння встановлювати взаємозв'язок культурного досвіду людини і становлення особистості	Презентувати своє бачення культурного феномену (відгук на текст)	Самостійно приймати певну позицію та відповідати за її коректність і адекватність
Тема 4. Культура і суспільство					
Розвиток аналітичних здібностей, здатності обґрунтувати власну позицію з питань культури	Особливості сучасної світової культури	Знання про співвідношення і взаємовплив культури і суспільства	Вміння обґрунтувати власну позицію з питань культури і суспільства	Ефективно формувати комунікаційну стратегію	Самостійно приймати аргументоване рішення щодо обрання власної точки зору на проблему культури і суспільства
Тема 5. Поняття комунікації та основи теорії комунікації					
Вивчення особливостей комунікації в інформаційному просторі	Сутність комунікації як процесу спілкування	Знання підходів до аналізу комунікації та методології її вивчення	Вміння визначати моделі та структурні компоненти комунікації	Презентувати результати власного дослідження (есе)	Самостійно приймати певну позицію та відповідати за її коректність і адекватність

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Моделі комунікації і складові елементи комунікаційних процесів					
Уміння ідентифікувати основні поняття, що регулюють відношення, природу і механізми взаємовпливів культури і комунікації	Сутність комунікативної ситуації	Знання основних моделей комунікації та її складових елементів	Вміння провести структурний аналіз елементів комунікаційних процесів	Презентувати результати проведеного аналізу	Відповідальність за коректність результатів оцінювання комунікативної ситуації
Тема 7. Соціальні аспекти комунікації					
Знання та розуміння особливостей комунікації у різних сферах соціального життя	Поняття комунікативного процесу	Знання типології соціальної комунікації за рівнями, формами, видами	Вміння визначати особливості комунікації у різних сферах соціального життя	Презентувати результати розуміння соціального аспекту комунікації (нарис)	Відповідальність за коректність результатів творчої роботи та її креативний потенціал
Тема 8. Міжкультурна комунікація					
Знання та розуміння основних сучасних тенденцій у теорії міжкультурної комунікації	Сутність поняття "міжкультурна комунікація"	Знання основних моделей МКК, актуальних проблем	Вміння виокремлювати основні міжкультурні перешкоди у спілкуванні і долати їх	Презентувати результати побудови спілкування у різних сферах без перешкод (презентація)	Приймати рішення щодо вибору оптимальної моделі спілкування для досягнення поставленої мети

Закінчення додатка А

Закінчення табл. А.1

1	2	3	4	5	6
Тема 9. Масова культура та масова комунікація					
Оволодіння навичками застосування новітніх досягнень теорії комунікації до аналізу окремих засобів масової інформації	Поняття "масова культура"	Знання особливостей і видів масової комунікації	Визначити парадигми культури масової комунікації	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розроблення та реалізації проєктів у соціальних мережах	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення
Тема 10. Засоби масової комунікації та Інтернет як середовище соціокультурної комунікації					
Знання сутнісних елементів культурної парадигми у моделях комунікаційних процесів	Поняття медіа-комунікації	Знання особливостей комунікації в інформаційному просторі	Вміння розрізняти засоби масової комунікації (ЗМК) від засобів масової інформації (ЗМІ)	Ефективно формувати комунікаційну стратегію впливу ЗМІ на соціальні групи	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	7
4. Структура навчальної дисципліни.....	9
5. Теми та плани практичних занять	12
5.1. Приклади типових практичних завдань за темами.....	14
6. Самостійна робота	15
6.1. Контрольні запитання для самодіагностики	18
7. Індивідуально-консультативна робота	21
8. Методи навчання	22
9. Методи контролю	25
10. Розподіл балів, які отримують студенти	32
11. Рекомендована література.....	38
11.1. Основна	38
11.2. Додаткова	39
11.3. Інформаційні ресурси.....	42
Додатки.....	44

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

КУЛЬТУРА ТА КОМУНІКАЦІЯ

**Робоча програма
для студентів спеціальності 061 "Журналістика"
спеціалізації "Медіа-комунікації"
другого (магістерського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Просяник** Оксана Петрівна

Відповідальний за видання *К. В. Яресько*

Редактор *В. Ю. Степаненко*

Коректор *В. Ю. Степаненко*

План 2017 р. Поз. № 169 ЕВ. Обсяг 49 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*